

Τα κριτήρια ESG στην Ελλάδα και στον κόσμο

Πώς μπορούν να κάνουν τις επιχειρήσεις πιο βιώσιμες και ανθεκτικές;

Τα τελευταία χρόνια τα κριτήρια **ESG (Environmental, Social, Governance – Περιβαλλοντικά, Κοινωνικά, Διακυβέρνηση)** έχουν αναδειχθεί σε βασικό παράγοντα λήψης επενδυτικών αποφάσεων και άντλησης χρηματοδότησης. Πώς, όμως, μετράει κανείς αυτές τις, εν πολλοίς, άυλες παραμέτρους; Πώς λειτουργούν μέχρι στιγμής στην πράξη τα κριτήρια ESG;

Ενόψει και της υποχρέωσης σύνταξης εκθέσεων βιωσιμότητας για πολλές ευρωπαϊκές επιχειρήσεις από το 2024 η διαNEΟσις δημοσιεύει ένα νέο κείμενο πολιτικής. Υπογράφεται από ομάδα ακαδημαϊκών του ΕΜΠ –συγκεκριμένα από τον καθηγητή **Χάρη Δούκα**, την ερευνήτρια **Ελένη Κανέλλου** και τον επίκουρο καθηγητή **Βαγγέλη Μαρινάκη**-, χαρτογραφεί αναλυτικά τις ανάγκες που οδήγησαν τους επενδυτές να χρησιμοποιούν μη χρηματοοικονομικές πληροφορίες, όπως τα κριτήρια ESG, για τις αποφάσεις τους, αναφέρεται εκτενώς στις εκθέσεις βιωσιμότητας όπως και στα πρότυπα που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγησή τους και υπογραμμίζει τα εμπόδια και τις προκλήσεις στην υιοθέτηση των πρακτικών ESG.

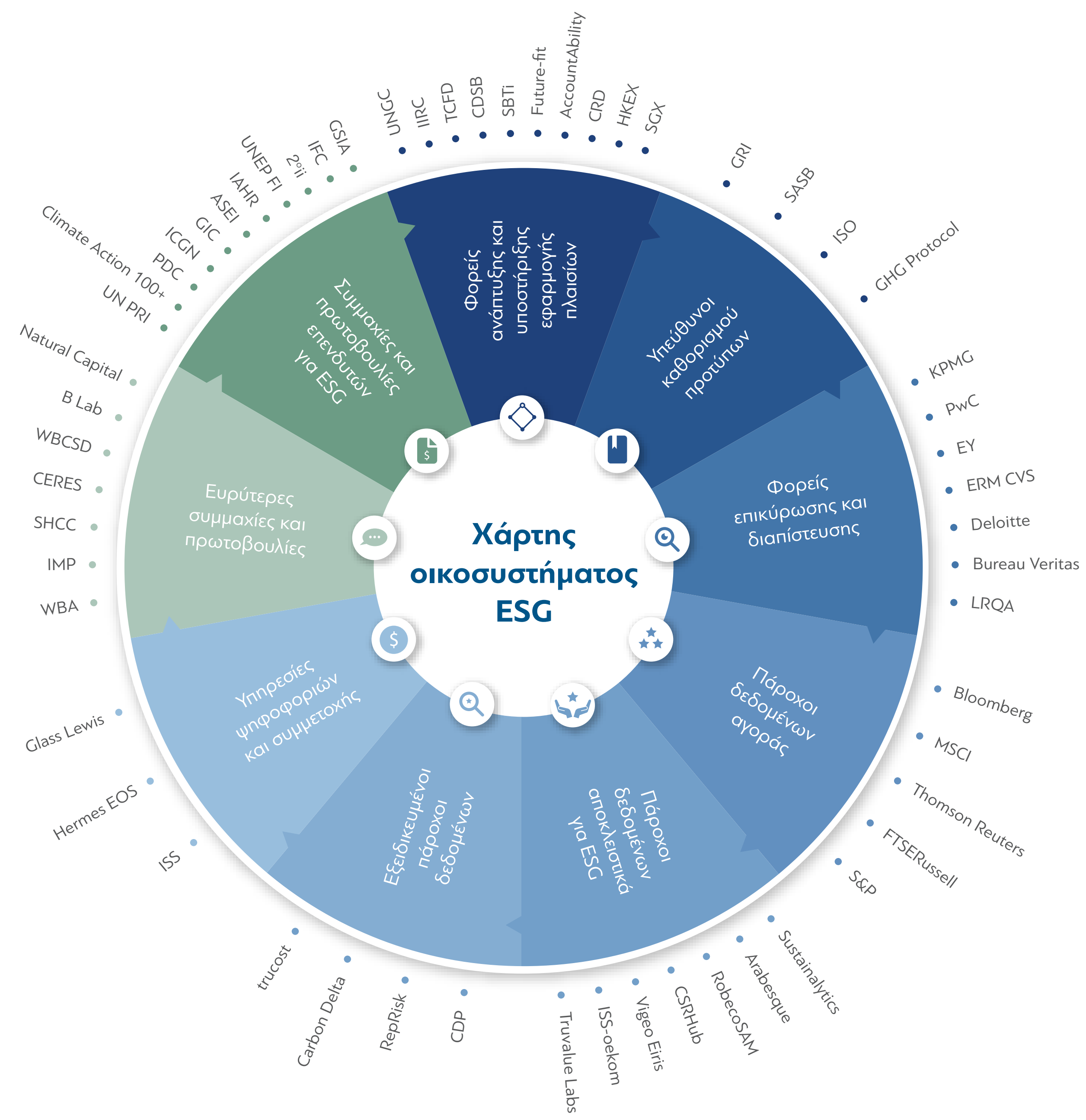
Τι είναι τα ESG και πώς αναδείχθηκαν

- ▶ Η έννοια της **Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης** υπάρχει από τα μέσα του 20ού αιώνα.
- ▶ Τις δεκαετίες του 1970 και του 1980 αναπτύχθηκαν πλαίσια που επιτρέπουν στις εταιρείες να μετρούν τις **περιβαλλοντικές τους επιδόσεις**.
- ▶ Τη δεκαετία του 1990 αναδείχθηκαν και οι **κοινωνικές πτυχές** της λειτουργίας των επιχειρήσεων, όπως οι εργασιακές σχέσεις, τα ανθρωπίνια δικαιώματα, η συμπερίληψη αλλά και η συνεισφορά στις τοπικές κοινότητες.
- ▶ Τη δεκαετία του 2000 ήρθε στο προσκήνιο και η **πυκνή της διακυβέρνησης** μετά από σκάνδαλα και εταιρικές καταρρεύσεις, όπως το 2008.
- ▶ Το 2004 εμφανίστηκε **για πρώτη φορά ο όρος ESG** που έμεινε όμως για πολλά χρόνια αδρανής.
- ▶ Τα τελευταία χρόνια, ειδικά μετά την πανδημία, τα κριτήρια ESG αναφέρονται ολοένα και πιο συχνά ως **κρίσιμος παράγοντας για τη βιώσιμη ανάκαμψη** των εταιρειών και σε πολλές περιπτώσεις αποτελούν **προϋπόθεση** για την άντληση χρηματοδότησης.

Η κατάσταση στην Ευρώπη και στην Ελλάδα

Σύμφωνα με έρευνα της Deloitte το ενδιαφέρον για τις ESG επενδύσεις αντιστοιχεί σε: **\$14,1 τρισ.** στην Ευρώπη -πιο έντονο από οπουδήποτε αλλού στον κόσμο. **\$12 τρισ.** στις ΗΠΑ -εκτιμάται ότι μέχρι το 2025 θα αφορά τα μισά περιουσιακά στοιχεία. Η μεγάλη και γρήγορη ανάπτυξη των επενδύσεων ESG δημιούργησε επίσης ένα ζωντανό αλλά και πολύ σύνθετο **οικοσύστημα προτύπων, επιχειρήσεων, αξιολογητών και επενδυτών**.

Σχήμα. Χάρτης ESG οικοσυστήματος

Πηγή: ESG Ecosystem Map του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ και δική μας επεξεργασία.

Ευρώπη

- Νέοι κανονισμοί, όπως ο **Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)** και η **Εταιρική Οδηγία Αναφοράς Βιωσιμότητας (CSRD)**, απαιτούν από τις εταιρείες να δίνουν πιο λεπτομερείς αναφορές, παρέχοντας επιπλέον δεδομένα για τη βιωσιμότητά τους.
- Η ευρωπαϊκή οδηγία CSRD προβλέπει την κατάρτιση επιστημονικά τεκμηριωμένων στόχων και τη σύνταξη των εκθέσεων αυτών από ανεξάρτητους αξιολογητές.
- Περίπου 50.000 μεγάλες εισηγμένες επιχειρήσεις, τράπεζες και ασφαλιστικές με περισσότερους από 500 εργαζόμενους είναι υποχρεωτικό να δημοσιεύσουν αναλυτικές εκθέσεις βιωσιμότητας με βάση συγκεκριμένα πρότυπα για τη χρήση του 2024.
- Από το 2025 η υποχρεωτικότητα επεκτείνεται και σε μικρότερες επιχειρήσεις.

Ελλάδα

- Η ανταπόκριση στα ESG κριτήρια προχωράει αργά, ωστόσο έχουν γίνει κάποια βήματα:
- Στο πλαίσιο και των ευρωπαϊκών κανονισμών, τα ελληνικά συνταξιοδοτικά ταμεία, οι τράπεζες και άλλοι θεσμικοί επενδυτές εντάσσουν τα ESG κριτήρια στις στρατηγικές τους.
  - Το 2018 το Χρηματιστήριο Αθηνών (ΧΑ) εντάχθηκε στην πρωτοβουλία Sustainable Stock Exchanges (SSE) του OHE.
  - Το 2019 το ΧΑ εξέδωσε **“Οδηγό Δημοσιοποίησης Πληροφοριών ESG”** για τις εισηγμένες εταιρείες.
  - Το 2021 το ΧΑ ανακοίνωσε τη δημιουργία του νέου δείκτη ATHEX ESG, που παρακολουθεί την απόδοση των εισηγμένων που υιοθετούν ESG κριτήρια.
  - Η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα (ΗΔΒ) έχει αναπτύξει πλατφόρμα καταγραφής του ESG αποτυπώματος των επιχειρήσεων.

Εκθέσεις βιωσιμότητας και πρότυπα αξιολόγησης

Πώς δείχνουν οι επιχειρήσεις τη συμμόρφωσή τους με τα κριτήρια ESG:

- ▶ Σύνταξη εκθέσεων βιωσιμότητας με βάση διεθνή πρότυπα η οποία επιτρέπει να συμμορφωθούν με σημαντικές πτυχές των ESG.
- ▶ Αξιολογήσεις που περιλαμβάνουν ολόκληρη τη δραστηριότητα και την εφοδιαστική αλυσίδα των επιχειρήσεων, καθώς και τις ευκαιρίες που προκύπτουν καθώς και τους αντίστοιχους στόχους και σχέδια δράσης.

Προκλήσεις και προβλήματα

- Τα πολλά διαφορετικά πρότυπα και είδη δραστηριότητας δημιουργούν μια **πολυφωνία** η οποία επηρεάζει και την **αξιοπιστία των αξιολογήσεων**:
- Συχνά η αξιολόγηση της ίδιας επιχείρησης από διαφορετικούς παρόχους ή με βάση διαφορετικά πρότυπα δεν συμφωνεί.
  - Μια καλή βαθμολογία στο “E” από το ESG δεν συμβαδίζει πάντοτε με καλύτερη περιβαλλοντική απόδοση, όπως η μείωση των εκπομπών CO₂.
  - Επιχειρήσεις του ενεργειακού τομέα των οποίων τα προϊόντα περιλαμβάνουν ορυκτά καύσιμα μπορεί να λαμβάνουν καλύτερες αξιολογήσεις ESG από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
  - Κάποιες φορές καλές αξιολογήσεις χρησιμοποιούνται με όρους προβολής χωρίς να συνοδεύονται από ουσιαστικές πράξεις, ένα φαινόμενο γνωστό ως **greenwashing**.
  - Οι επιχειρήσεις κάποιες φορές υποτιμούν τη σημασία της κοινωνικής διάστασης στη δημιουργία δίκαιων και βιώσιμων συστημάτων.

Κατευθύνσεις πολιτικής

- ▶ Συνέπεια, προτυποποίηση, συγκρισιμότητα και ποιότητα των βασικών δεικτών ESG.
- ▶ Ενίσχυση της συνάφειας των δεικτών ESG που χρησιμοποιούνται από παρόχους αξιολογήσεων μέσω της ευθυγράμμισής τους με τη μακροπρόθεσμη εταιρική αξία.
- ▶ Εξισορρόπηση των όρων ανταγωνισμού μεταξύ μεγάλων και μικρών οργανισμών/επιχειρήσεων που σχετίζονται με τη δημοσιοποίηση πληροφοριών και τις κατατάξεις ESG.
- ▶ Υιοθέτηση κατάλληλης επισήμανσης και δημοσιοποίησης πληροφοριών ESG.
- ▶ Διεύρυνση της συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών στις αξιολογήσεις ESG.